

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МОН

проспект Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21
E-mail: mon@mon.gov.ua, сайт: www.mon.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 38621185

від _____ 20__ р. № _____

На № _____ від _____ 20__ р.

**Департаменти (управління) освіти і
науки обласних, Київської міської
державних адміністрацій
(військових адміністрацій)**

***Про організацію освітнього процесу
осіб з особливими освітніми потребами
в закладах загальної середньої освіти
у 2026/2027 навчальному році***

Шановні колеги!

Міністерство освіти і науки України надсилає рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2026/2027 навчальному році для практичного використання в роботі.

Просимо довести зазначені рекомендації до відома місцевих органів управління у сфері освіти, керівників, педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти дітьми з особливими освітніми потребами, інклюзивно-ресурсних центрів.

Додаток: на 23 арк.

З повагою

Заступник Міністра

Анастасія КОНОВАЛОВА

Корещька Неля, 481 32 39
Рибак Ольга, 481 47 64

МОН № 1/18599-26 від 31.08.2026

Підписав(-ла): Коновалова Анастасія Андріївна
Сертифікат: 3FAA9288358EC003040000002D1E3B005F1DE700
Дійсний: з 06.08.2025 13:35:09 по 06.08.2027 13:35:09

**Рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу
здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах загальної
середньої освіти у 2026/2027 навчальному році**

В умовах триваючої збройної агресії Російської Федерації проти України та дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX (із змінами), організація освітнього процесу у 2026/2027 навчальному році здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення безпечних умов навчання, безперервності здобуття освіти, формування безбар'єрного освітнього середовища та надання своєчасної психолого-педагогічної підтримки здобувачам освіти.

Пріоритетним завданням закладів загальної середньої освіти, у яких навчаються здобувачі освіти з особливими освітніми потребами, зокрема спеціальних закладів загальної середньої освіти, а також закладів освіти, у складі яких функціонують спеціальні або інклюзивні класи, є створення безпечного, доступного та інклюзивного освітнього середовища, що забезпечує реалізацію права кожної дитини на якісну освіту з урахуванням її індивідуальних освітніх потреб.

У листі Міністерства освіти і науки України від 14 травня 2026 року № 1/10243-26 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2026/2027 року» визначено основні заходи з підготовки закладів освіти до нового навчального року, створення належних і безпечних умов для організації освітнього процесу та забезпечення безпечних умов перебування всіх його учасників.

***Зміст освітньої діяльності
у спеціальних закладах загальної середньої освіти***

Зміст освітньої діяльності у спеціальних закладах загальної середньої освіти та спеціальних класах у 2026/2027 навчальному році спрямовується на реалізацію Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (із змінами), Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898 (із змінами), та Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада

2011 року № 1392 (із змінами), відповідно до рівня освіти та особливостей організації освітнього процесу.

Освітня діяльність здійснюється з урахуванням концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», освітніх потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, необхідності забезпечення доступності та безбар'єрності освітнього середовища, подолання освітніх втрат, а також забезпечення психолого-педагогічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Важливим напрямом розвитку спеціальної освіти є перехід до функціонального та особистісно орієнтованого підходу, що ґрунтується на засадах Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ), розробленої Всесвітньою організацією охорони здоров'я, та біопсихосоціальної моделі інвалідності.

У сфері освіти такий підхід передбачає зміщення акценту з визначення виключно особливостей розвитку особи на виявлення та оцінювання освітніх труднощів, які впливають на процес здобуття освіти та результати навчання, а також на визначення необхідних умов, засобів і заходів підтримки з урахуванням індивідуальних потреб здобувача освіти.

Відповідні підходи закріплено, зокрема, у Положенні про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 (із змінами).

Відповідно до зазначених підходів під час комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку здобувача освіти визначаються наявність особливих освітніх потреб, категорія (тип) особливих освітніх потреб (труднощів), ступінь їх прояву, а також напрями, рівень та обсяг необхідної підтримки, зокрема психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг.

Застосування функціонального підходу зумовлює поступове зміщення акцентів у спеціальній освіті, зокрема під час визначення змісту та організації корекційно-розвиткової роботи, від встановленого порушення до конкретних освітніх труднощів та індивідуальних потреб здобувача освіти.

Відповідно, організація корекційно-розвиткової роботи у спеціальних закладах загальної середньої освіти та спеціальних класах має здійснюватися з урахуванням категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів), визначених за результатами комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку здобувача освіти.

Такий підхід передбачає визначення змісту, напрямів та обсягу корекційно-розвиткової роботи з урахуванням характеру та ступеня прояву освітніх труднощів, індивідуальних освітніх потреб здобувача освіти, а також визначеного рівня підтримки. Це сприятиме індивідуалізації освітнього процесу та забезпеченню необхідної підтримки здобувача освіти відповідно до його актуальних освітніх потреб.

Відповідні зміни, спрямовані на впровадження функціонального та особистісно орієнтованого підходу, вже відображено у державних стандартах загальної середньої освіти. Надалі зазначені підходи також буде враховано під час приведення у відповідність та оновлення типових освітніх програм для всіх рівнів загальної середньої освіти.

Освітній процес у спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах (далі - НРЦ) організовується відповідно до освітньої програми закладу освіти, розробленої з урахуванням вимог відповідних державних стандартів та спрямованої на досягнення здобувачами освіти визначених результатів навчання.

Освітня програма може бути розроблена на основі відповідної типової освітньої програми або освітньої програми, розробленої суб'єктами освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами та затвердженої центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти відповідно до вимог Закону України «Про повну загальну середню освіту».

Корекційно-розвитковий складник є обов'язковим освітнім компонентом освітньої програми спеціального закладу загальної середньої освіти. Його реалізація забезпечується шляхом надання здобувачам освіти психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг відповідно до їхніх особливих освітніх потреб.

Зміст, напрями та обсяг корекційно-розвиткової роботи визначаються освітньою програмою закладу освіти з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів освіти, визначених за результатами комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку, проведеної інклюзивно-ресурсним центром.

Навчальний план є складником освітньої програми закладу освіти. Він конкретизує організацію освітнього процесу та визначає навчальне навантаження за освітніми галузями, навчальними предметами (інтегрованими курсами), а також обсяг годин, передбачених на проведення корекційно-розвиткових занять. Кількість таких годин визначається відповідно до типової освітньої програми, на основі якої розроблено освітню програму закладу освіти.

У 2026/2027 навчальному році під час розроблення освітньої програми спеціальні заклади загальної середньої освіти можуть використовувати:

для учнів 1-4 класів – Типову освітню програму початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 26 липня 2018 року № 814 (зі змінами);

Типові освітні програми для 1–2 та 3–4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 19 вересня 2022 року № 836;

для учнів 5-9 класів – Типову освітню програму для 5–10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2021 року № 1317 (зі змінами);

для учнів 10 класів – Типову освітню програму спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 12 червня 2018 року № 627 (зі змінами);

для учнів 11-12 класів – Типову освітню програму спеціальних закладів загальної середньої освіти III ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 22 липня 2020 року № 944.

Для реалізації змісту освітніх галузей у 5–9 класах спеціальних закладів загальної середньої освіти використовуються модельні навчальні програми закладів загальної середньої освіти, які відповідно до законодавства адаптуються/модифікуються з урахуванням особливих освітніх потреб учнів. Зазначені програми розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>.

Модельні навчальні програми для учнів з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями інтелектуального розвитку, та програми з корекційно-розвиткової роботи для осіб з особливими освітніми потребами розміщено на сайті Міністерства освіти і науки України за посиланням:

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditey-u-spetsialnikh-zakladakh-osviti/osvita-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami/navchalni-ta-korektsiyni-programi>

Забезпечення навчальною літературою

В освітньому процесі використовуються підручники, навчальні посібники та інша навчальна література, допущені до використання відповідно до законодавства. Переліки навчальної літератури, якій надано відповідний гриф Міністерства освіти і науки України, розміщуються на офіційних інформаційних ресурсах.

Для навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами можуть використовуватися підручники й навчальні посібники для закладів загальної середньої освіти, а також спеціальні видання, призначені для осіб з особливими освітніми потребами. Електронні версії таких підручників окремо розміщуються на вебсайті УІРО.

Добір навчальних матеріалів здійснюється з урахуванням освітньої програми, особливих освітніх потреб учня, визначених в індивідуальній

програмі розвитку адаптацій та/або модифікацій, а також необхідності забезпечення доступності навчального матеріалу.

Використання навчального видання у спеціальному форматі не замінює педагогічної адаптації навчального матеріалу. Наприклад, підручник, надрукований збільшеним шрифтом, забезпечує доступність сприймання тексту, однак за потреби педагог має додатково адаптувати способи подання матеріалу, навчальні завдання та організацію навчальної діяльності відповідно до особливих освітніх потреб учня.

Електронні версії підручників і навчальних посібників, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами, розміщуються в розділі «Освітні матеріали» на вебсайті УІРО. На відповідній сторінці також доступні покликання на інтерактивні електронні додатки та відповідні курси на ВШО: [Освітні матеріали УІРО](#).

Інтерактивні електронні додатки та цифрові освітні ресурси

Інтерактивний електронний додаток до підручника є його електронною складовою. Вимоги до інтерактивного електронного додатка до підручника затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 19 квітня 2024 року № 548 «Про затвердження Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 7 травня 2024 року за № 656/42001 (зі змінами).

Е-додаток використовується разом із відповідним підручником і може містити мультимедійні та інтерактивні матеріали, навчальні завдання, засоби самоперевірки й інші цифрові компоненти, що доповнюють зміст підручника. Під час його використання важливо враховувати доступність цифрового контенту для здобувачів освіти особливими освітніми потребами.

Для організації освітнього процесу можуть використовуватися цифрові освітні ресурси, що відповідають змісту освітньої програми та освітнім потребам учнів. Зокрема, [Всеукраїнська школа онлайн \(ВШО\)](#) є державною освітньою цифровою платформою, яка містить навчальні матеріали для учнів. Її ресурси можуть використовуватися під час очного, дистанційного та змішаного навчання.

[Digital Inclusion](#) може використовуватися як допоміжний цифровий ресурс для підтримки комунікації, зокрема у випадках, коли вербальна комунікація є ускладненою. Ресурс містить інструменти, пов'язані з розвитком, підтримкою або відновленням мовлення та комунікативних навичок.

[AR Book](#) є інтерактивною освітньою платформою, що містить цифрові навчальні матеріали та інструменти для створення й проведення інтерактивних уроків. Її можна використовувати як додатковий цифровий ресурс для візуалізації та унаочнення навчального матеріалу.

Під час добору цифрових освітніх ресурсів педагогічним працівникам доцільно враховувати їх відповідність змісту освітньої програми, доступність

контенту, можливість адаптації способів подання інформації, сумісність із необхідними допоміжними технологіями, а також педагогічну доцільність використання відповідно до особливих освітніх потреб учня та заходів підтримки, визначених в ІПР.

Особливості функціонування спеціальних закладів загальної середньої освіти та навчально-реабілітаційних центрів

Організаційні засади діяльності спеціальних шкіл та НРЦ визначено Положенням про спеціальну школу та Положенням про навчально-реабілітаційний центр, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221.

Під час підготовки до 2026/2027 навчального року керівникам спеціальних шкіл та НРЦ необхідно забезпечити відповідність умов діяльності закладу його напрямку (профілю), фактичному контингенту учнів (вихованців), їхнім особливим освітнім потребам, а також вимогам щодо безпечності, доступності, кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

У НРЦ не менше половини загальної кількості класів та дошкільних груп, за наявності дошкільного підрозділу, мають становити класи та групи для учнів (вихованців) із складними порушеннями розвитку. У структурі НРЦ функціонує реабілітаційне відділення, матеріально-технічна база якого має відповідати особливостям контингенту учнів (вихованців) та напрямку (профілю) діяльності центру.

Нагадуємо, що в умовах воєнного стану спеціальні школи незалежно від напрямку (профілю) діяльності можуть зараховувати дітей з особливими освітніми потребами незалежно від категорії (типу) їхніх особливих освітніх потреб (труднощів) та створювати для них додаткові класи, зокрема змішані та інклюзивні. Водночас організація освітнього процесу має здійснюватися з урахуванням фактичних освітніх потреб учнів та можливостей закладу щодо забезпечення необхідних умов, підтримки й відповідного кадрового та матеріально-технічного забезпечення. Такий підхід сприяє забезпеченню безперервності здобуття освіти, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами з числа внутрішньо переміщених осіб.

Для кожного учня (вихованця) спеціальної школи або НРЦ складається індивідуальна програма розвитку на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром, результатів психолого-педагогічного вивчення учня, з урахуванням інших відомостей, необхідних для визначення індивідуальних освітніх потреб учня (вихованця).

Положеннями про спеціальну школу та НРЦ визначено основні вимоги до змісту індивідуальної програми розвитку. Вона має містити, зокрема, загальну інформацію про учня (вихованця), відомості про особливості та динаміку його розвитку, особливості засвоєння освітньої програми або її окремих освітніх

компонентів, потребу в адаптації чи модифікації змісту навчання, потребу в індивідуальному навчальному плані, а також перелік необхідних психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг (допомоги).

Водночас для спеціальних шкіл та НРЦ не встановлено обов'язку застосовувати форму індивідуальної програми розвитку, затверджену для організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Тому спеціальна школа або НРЦ може розробити та затвердити власну форму індивідуальної програми розвитку з урахуванням вимог положень та індивідуальних освітніх потреб учня (вихованця).

За потреби для учня складається індивідуальний навчальний план відповідно до законодавства. В індивідуальному навчальному плані зазначаються, зокрема: назва закладу освіти; прізвище та ім'я учня; клас, у якому він навчається; перелік навчальних предметів та/або інтегрованих курсів; загальний обсяг навчального навантаження; кількість годин на тиждень для вивчення кожного навчального предмета або інтегрованого курсу; кількість годин корекційно-розвиткових занять за відповідними напрямками; гранично допустиме тижневе навчальне навантаження.

В індивідуальному навчальному плані визначаються особливості організації освітнього процесу, зокрема послідовність, форма та темп опанування навчальних предметів та/або інтегрованих курсів, а також необхідні засоби підтримки.

Індивідуальний навчальний план затверджується керівником закладу освіти та підписується одним із батьків або іншим законним представником учня.

Корекційно-розвиткова робота є обов'язковим складником освітнього процесу у спеціальній школі та НРЦ і організовується відповідно до індивідуальних освітніх потреб учнів (вихованців) у межах корекційно-розвиткового складника освітньої програми закладу освіти.

Обсяг корекційно-розвиткових занять визначається освітньою програмою спеціальної школи або НРЦ відповідно до вимог законодавства та відповідного типового навчального плану.

Функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти здійснюється відповідно до Порядку утворення та умов функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 22 серпня 2024 року № 1182, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 вересня 2024 р. за № 1408/42753.

Освітній процес у спеціальних класах здійснюється відповідно до освітньої програми закладу загальної середньої освіти, що містить окремі навчальні плани для спеціальних класів, які складаються на основі типових освітніх програм для спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами або освітніх програм, розроблених суб'єктами

освітньої діяльності, науковими установами, фізичними чи юридичними особами.

Освітня програма в обов'язковому порядку повинна містити корекційно-розвитковий складник, що враховує специфіку розвитку та потреби учнів, які навчаються у спеціальному класі.

Спеціальні класи працюють за програмами з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних закладів загальної середньої освіти.

Новий Порядок організації інклюзивного навчання

З 1 серпня 2026 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 року № 129 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти».

У 2026/2027 навчальному році інклюзивне навчання у закладах загальної середньої освіти організовується відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957, у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 року № 129 (далі — Порядок).

Порядок застосовується під час організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти всіх типів та форм власності. Водночас його дія не поширюється на спеціальні класи, спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри, за винятком інклюзивних класів, утворених у таких закладах на період дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану.

Отже, під час організації інклюзивного навчання заклади загальної середньої освіти незалежно від форми власності - державної, комунальної чи приватної - мають керуватися вимогами та підходами, визначеними Порядком.

Звертаємо увагу, що відповідно до оновленого Порядку інклюзивне навчання може організовуватися за інституційною формою здобуття освіти як за очною формою навчання (денною або вечірньою), так і за дистанційною формою. Крім того, у період дії воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану освітній процес може організовуватися з використанням технологій дистанційного навчання.

Під час організації освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами заклад освіти враховує категорію (тип) особливих освітніх потреб (труднощів), визначений рівень підтримки, індивідуальну програму розвитку та рекомендації інклюзивно-ресурсного центру.

У разі організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання команда психолого-педагогічного супроводу визначає особливості реалізації заходів підтримки, передбачених індивідуальною програмою розвитку, з урахуванням особливих освітніх потреб учня та умов дистанційної взаємодії. За потреби команда психолого-педагогічного супроводу

уточнює способи надання підтримки, застосування адаптацій та/або модифікацій, а також особливості організації психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг (допомоги).

Команда психолого-педагогічного супроводу

Для учнів, які потребують підтримки в освітньому процесі, керівник закладу освіти утворює команду психолого-педагогічного супроводу (далі — команда супроводу) та забезпечує організацію її роботи в закладі освіти.

Організація діяльності команди супроводу здійснюється відповідно до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 08.06.2018 № 609 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України 29.05.2025 № 787), та інших актів законодавства, що регулюють організацію інклюзивного навчання.

Порядком організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти передбачено своєчасне виявлення освітніх труднощів учнів та організацію підтримки відповідно до їхніх індивідуальних освітніх потреб.

У разі виявлення в учня труднощів у навчанні педагогічні працівники інформують керівника закладу освіти або іншу визначену в закладі освіти особу, відповідальну за координацію організації інклюзивного навчання. Для визначення подальших заходів підтримки та координації роботи фахівців організовується робота команди супроводу.

Для учня, який має труднощі під час навчання та не має висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, команда супроводу здійснює педагогічне спостереження, вивчає його освітні потреби та труднощі, проводить консультації з батьками (іншими законними представниками) і визначає необхідність організації відповідної підтримки.

За результатами розгляду освітніх потреб учня команда супроводу може прийняти рішення про:

надання учню підтримки першого рівня;

надання батькам (іншим законним представникам) рекомендацій щодо звернення до інклюзивно-ресурсного центру для проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи;

відсутність потреби в наданні учню підтримки першого рівня.

Команда супроводу забезпечує узгоджену взаємодію педагогічних працівників, батьків (інших законних представників), фахівців інклюзивно-ресурсного центру та інших залучених фахівців під час організації підтримки учня з особливими освітніми потребами.

До основних завдань команди супроводу належать визначення та узгодження заходів підтримки, участь у визначенні індивідуальних освітніх потреб учня, розроблення та перегляд індивідуальної програми розвитку, визначення необхідних адаптацій та/або модифікацій змісту навчальних

предметів (інтегрованих курсів), а також моніторинг динаміки розвитку учня та результативності наданої йому підтримки.

Рішення команди супроводу оформлюються протоколами засідань відповідно до вимог законодавства.

Під час визначення індивідуальних освітніх потреб та планування підтримки доцільно враховувати сильні сторони учня, особливості його функціонування, активність та участь в освітньому процесі, а також бар'єри та сприятливі чинники освітнього середовища.

Результати комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи, педагогічного спостереження, аналізу навчальної діяльності учня та рекомендації інклюзивно-ресурсного центру використовуються для визначення цілей індивідуальної програми розвитку, планування необхідних заходів підтримки, адаптацій та/або модифікацій, а також визначення потреби у допоміжних засобах для навчання.

Комплектування інклюзивних класів та їх наповнюваність

Інклюзивний клас утворюється для навчання учнів, які за висновком інклюзивно-ресурсного центру потребують другого – п'ятого рівня підтримки. Підставою для організації інклюзивного навчання є заява одного з батьків або іншого законного представника учня та висновок ІРЦ. Для учнів, які потребують першого рівня підтримки, інклюзивний клас не утворюється.

Звертаємо увагу, що заклад освіти не може відмовити в організації інклюзивного навчання учня з особливими освітніми потребами. За наявності заяви одного з батьків або іншого законного представника учня та висновку ІРЦ інклюзивний клас для учня, який потребує другого – п'ятого рівнів підтримки, утворюється в обов'язковому порядку.

Водночас Порядком чітко визначено граничну кількість учнів з особливими освітніми потребами в одному інклюзивному класі, яка повинна становити не більше трьох осіб, з яких:

не більше одного учня, який потребує четвертого чи п'ятого рівня підтримки;

не більше двох учнів, які потребують третього рівня підтримки;

не більше трьох учнів, які потребують другого рівня підтримки.

Учні, які потребують першого рівня підтримки, розподіляються між класами без урахування кількості таких осіб.

Ця норма застосовується також під час формування з'єднаного класу (класу-комплекту).

За умови наявності в населеному пункті одного закладу освіти кількість учнів, визначена цим пунктом, не застосовується.

Абзацом восьмим пункту 6 Порядку передбачено, що у період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану гранична кількість учнів з особливими освітніми потребами, які потребують четвертого чи п'ятого рівня

підтримки, становить не більше двох осіб в одному інклюзивному класі, кількість учнів, які потребують другого чи третього рівня підтримки, - не більше п'яти осіб в одному інклюзивному класі.

Отже, кількість учнів з особливими освітніми потребами в одному інклюзивному класі у період воєнного стану повинна становити не більше 7 осіб. Допускається зарахування до одного класу учнів, які потребують II, III, IV, V рівнів підтримки за умови не перевищення нормативної кількості учнів з особливими освітніми потребами, які потребують певного рівня підтримки.

У разі перевищення визначеної Порядком кількості учнів з особливими освітніми потребами та відсутності можливості відкриття додаткового інклюзивного класу орган, у сфері управління якого перебуває заклад освіти, пропонує батькам (іншим законним представникам) учнів перелік закладів освіти, максимально доступних і наближених до місця їх проживання (перебування), а також сприяє зарахуванню дітей з особливими освітніми потребами до обраних батьками (іншими законними представниками) закладів освіти.

Норми Порядку в частині граничної кількості учнів з особливими освітніми потребами поширюються також на інклюзивні класи, сформовані в попередні роки. Розподіл учнів між класами здійснює керівник закладу освіти.

Звертаємо увагу, що визначена Порядком гранична кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі є максимально допустимою. Фактична кількість учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі не обов'язково має відповідати граничній кількості та визначається керівником закладу освіти з урахуванням конкретних умов організації освітнього процесу й освітніх потреб учнів.

Під час формування та комплектування інклюзивних класів керівник закладу освіти, який безпосередньо відповідає за організацію освітнього процесу, має враховувати індивідуальні освітні потреби учнів з особливими освітніми потребами, визначений для них рівень підтримки, характер освітніх труднощів, необхідність забезпечення належних умов і заходів підтримки, а також інтереси та освітні потреби інших учнів класу.

Комплектування інклюзивного класу має здійснюватися з урахуванням найкращих інтересів кожної дитини та необхідності забезпечення належних умов для якісного навчання, розвитку й повноцінної участі в освітньому процесі всіх учнів класу.

Індивідуальна програма розвитку

З метою індивідуалізації освітнього процесу для учнів з особливими освітніми потребами, які потребують першого–п'ятого рівнів підтримки, розробляється індивідуальна програма розвитку (далі - ІПР).

У Порядку визначено чіткий алгоритм розроблення ІПР, яка складається на навчальний рік:

складає команда супроводу разом з батьками, які є обов'язковими членами команди;

підписується всіма членами команди супроводу, зокрема одним з батьків (іншим законним представником) учня;

затверджується керівником закладу освіти;

переглядається не рідше ніж двічі на рік (за потреби частіше) з метою її коригування;

зберігається в особовій справі учня не менше ніж три роки, а також обов'язково обліковується у системі автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів (далі - АС «ІРЦ»).

У разі відвідування учнем з інвалідністю реабілітаційної установи ІПР узгоджується з індивідуальним планом комплексної реабілітації (абілітації) в такій установі.

Для учнів, які потребують першого рівня підтримки, ІПР розробляється за формою, визначеною закладом освіти. Вона має містити загальну інформацію про учня, відомості про особливості та динаміку його розвитку, особливості засвоєння освітньої програми (її окремих освітніх компонентів), а також інформацію про потребу в її адаптації, виборі методів, прийомів, засобів навчання та навчальних матеріалів.

Для учнів, які потребують другого – п'ятого рівнів підтримки, ІПР розробляється за формою, визначеною у відповідному додатку до Порядку.

Звертаємо увагу, що нова форма ІПР для учнів другого – п'ятого рівнів підтримки є оновленою та спрощеною. Водночас строк її розроблення збільшено з двох тижнів до одного місяця. Це дає команді супроводу більше часу для вивчення освітніх потреб учня, визначення необхідних заходів підтримки та планування його індивідуальної освітньої траєкторії. ІПР має бути практичним інструментом планування та реалізації такої траєкторії, а не формальним документом.

Зміна рівня підтримки

У разі прийняття командою супроводу рішення про зміну рівня підтримки учня з особливими освітніми потребами таке рішення фіксується в ІПР та оформлюється протоколом засідання команди супроводу, який завантажується до АС «ІРЦ». Рішення про зміну рівня підтримки приймається за участю фахівця (консультанта) інклюзивно-ресурсного центру та за погодженням із батьками учня з особливими освітніми потребами, з урахуванням динаміки його розвитку протягом навчального року.

Водночас важливо розуміти, що зміна рівня підтримки не може бути зумовлена лише нестачею ресурсів для проведення психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять. Таке рішення має бути виваженим, обґрунтованим та відповідати актуальним освітнім потребам учня. При цьому зміна рівня підтримки може здійснюватися виключно в межах суміжного рівня.

Звертаємо увагу, що команда супроводу може прийняти рішення про зміну рівня підтримки та, відповідно, обсягу психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг з урахуванням їх переліку, визначеного у висновку інклюзивно-ресурсного центру. Водночас команда супроводу не має повноважень самостійно замінювати одну корекційно-розвиткову послугу іншою, якщо така заміна суперечить висновку інклюзивно-ресурсного центру.

Це зумовлено тим, що висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи є основним документом, на підставі якого визначаються категорії освітніх труднощів (потреб) дитини та перелік необхідних психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг.

Адаптація та модифікація змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів)

Організація освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти здійснюється за освітньою програмою закладу освіти. Досягнення максимальної реалізації потенціалу дитини з особливими освітніми потребами та забезпечення прогресу її розвитку забезпечується завдяки врахуванню її особливих освітніх потреб та забезпеченню особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу, застосуванню адаптації та/або модифікації змісту окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів).

Рішення щодо застосування адаптації/модифікації під час викладання навчальних предметів (інтегрованих курсів) приймається командою супроводу з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учня та зазначається в ІПР.

Відповідно до Порядку адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) - це зміна методів і способів навчання, рівня складності завдань з урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами без зміни загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання.

Модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) означає зміну змісту (шляхом спрощення, виключення, об'єднання тощо) навчання з урахуванням особливих освітніх потреб учнів із зміною загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання.

Водночас застосування модифікації не означає довільного скорочення кількості навчальних годин, передбачених освітньою програмою закладу освіти для вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів). Зміна обсягу навчального навантаження може полягати, зокрема, у зменшенні обсягу навчального матеріалу, кількості або складності навчальних завдань, які учень має опрацювати протягом уроку чи під час вивчення окремої теми, розділу або навчального предмета (інтегрованого курсу).

Визначення навчального навантаження здійснюється з дотриманням вимог законодавства та державних стандартів освіти. Психолого-педагогічні та

корекційно-розвиткові заняття (послуги) організовуються відповідно до вимог Порядку та не повинні призводити до скорочення часу, передбаченого для вивчення навчальних предметів (інтегрованих курсів).

Важливою новацією Порядку є чітке розмежування адаптації та модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), а також визначення нового механізму документування відповідних рішень.

Адаптація та/або модифікація змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) здійснюється протягом навчального року педагогічними працівниками, які викладають відповідні навчальні предмети (інтегровані курси).

В ІПР стисло зазначається інформація про застосування адаптації та/або модифікації змісту кожного навчального предмета (інтегрованого курсу), а також визначаються педагогічні працівники, відповідальні за їх здійснення.

Водночас конкретні заходи з адаптації та/або модифікації визначаються окремо за формою, наведеною в додатку 4 до Порядку «Інформація про адаптацію/модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), очікувані результати навчання та особливості проведення оцінювання».

У зазначеній формі щодо кожного навчального предмета (інтегрованого курсу) фіксуються конкретні заходи з адаптації та/або модифікації, очікувані результати навчання з урахуванням модифікації змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), а також особливості проведення оцінювання.

Оскільки освітні потреби учня та необхідні заходи підтримки можуть змінюватися залежно від його поступу й результатів опанування навчального матеріалу, педагогічні працівники в процесі викладання відповідного навчального предмета (інтегрованого курсу) можуть коригувати, доповнювати та уточнювати конкретні заходи з адаптації та/або модифікації. Це забезпечує гнучкість освітнього процесу та можливість своєчасно враховувати актуальні освітні потреби учня.

Заповнена форма додається до протоколу підсумкового засідання команди супроводу.

Таким чином, ІПР визначає загальні рішення щодо необхідності застосування адаптації та/або модифікації, тоді як додаток 4 до Порядку забезпечує їх конкретизацію щодо кожного навчального предмета (інтегрованого курсу) та дає змогу зафіксувати результати реалізації визначених заходів протягом навчального року.

Зміст педагогічних технологій адаптації, модифікації та оцінювання розкрито в навчально-методичному посібнику «Методичний навігатор: адаптації, модифікації, оцінювання», в якому послідовно окреслено шлях від висновку інклюзивно-ресурсного центру до конкретного педагогічного рішення: як визначати освітні труднощі, бар'єри та потреби учня; коли і як застосовувати адаптації та модифікації; як забезпечувати справедливе, валідне та недискримінаційне оцінювання. В посібнику наведені алгоритми дій відповідно до повноважень учасників команди супроводу: вчителя, асистента

вчителя, фахівців ІРЦ, батьків.
<https://drive.google.com/file/d/15F1o1dMVXT6qG0df46MPbjhJxQxcnGhz/view?usp=sharing>

Щодо надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг

Відповідно до ІПР учням з особливими освітніми потребами надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги.

Закон України «Про освіту» чітко розмежовує психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу), а новий Порядок деталізує особливості їх надання, форми надання та визначає вимоги до фахівців, які можуть їх забезпечувати. Відтак під час організації освітнього процесу важливо чітко визначати, яка саме послуга необхідна дитині відповідно до її індивідуальних потреб, у якій формі вона має надаватися та яким фахівцем може бути забезпечена.

Психолого-педагогічні послуги є комплексною системою заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, іншими фахівцями.

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) є комплексною системою заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, спрямованих на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги можуть надаватися в індивідуальній або груповій формі. Відповідну форму визначає команда супроводу з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учня, категорії (типу) освітніх потреб (труднощів), зазначених у висновку інклюзивно-ресурсного центру, а також інших індивідуальних особливостей розвитку дитини.

Групові заняття проводяться у групах від 2 до 6 учнів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей розвитку та освітніх потреб.

З метою підвищення якості послуг граничну кількість учнів у групі зменшено до шести осіб. Такий підхід дає змогу приділити більше уваги індивідуальним потребам кожного учня та сприяє підвищенню ефективності й якості надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг.

Психолого-педагогічні послуги спрямовуються на організацію освітнього процесу та забезпечення розвитку учнів з особливими освітніми потребами і надаються педагогічними працівниками закладу освіти та/або додатково залученими фахівцями.

Такі послуги можуть надаватися у формі індивідуальних та/або групових занять, водночас поняття психолого-педагогічної послуги не обмежується

проведенням окремого заняття. Воно охоплює заходи з організації освітнього процесу і розвитку учня, зокрема створення відповідних умов навчання, адаптацію освітнього середовища, добір відповідних методів, прийомів і технологій навчання, використання необхідних засобів підтримки, психологічний супровід учня під час освітнього процесу, забезпечення участі асистента вчителя, а також узгоджену діяльність членів команди супроводу в межах визначених повноважень.

Зокрема, практичний психолог закладу освіти та/або додатково залучений фахівець із відповідною професійною кваліфікацією може надавати учню психолого-педагогічні послуги в межах своєї професійної компетентності та завдань, визначених ІПР. Залежно від потреб учня така робота може бути спрямована, зокрема, на:

- розвиток емоційно-вольової сфери, навичок саморегуляції та самоконтролю;
- подолання труднощів у взаємодії та поведінці;
- розвиток соціально-комунікативних навичок і навичок соціальної адаптації;
- формування конструктивних способів взаємодії, адекватної самооцінки та навчальної мотивації;
- психологічну підтримку учня під час освітньому процесі тощо.

Практичний психолог закладу освіти здійснює психологічне забезпечення освітнього процесу та реалізує корекційно-розвиткові програми в межах своїх посадових обов'язків і професійної компетентності. Водночас він може надавати лише ті послуги та застосовувати ті методи і підходи, що відповідають його освіті, професійній кваліфікації та компетентності, і не може надавати послуги, які потребують спеціальної професійної підготовки та кваліфікації за іншим напрямом.

Назва та зміст психолого-педагогічного заняття визначаються відповідно до його мети, індивідуальних потреб учня та завдань, визначених в ІПР. Наприклад, це може бути індивідуальне або групове психолого-педагогічне заняття з розвитку емоційно-вольової сфери, пізнавальних процесів, комунікативних навичок і саморегуляції; психолого-педагогічне заняття з розвитку пізнавальних процесів, емоційної саморегуляції та довільної поведінки тощо.

В ІПР доцільно зазначати, що йдеться саме про психолого-педагогічне заняття, та конкретизувати його психологічну спрямованість.

Практичний психолог може застосовувати у психолого-педагогічній роботі окремі техніки арттерапії (казкотерапії, ізотерапії, пісочної терапії тощо) та інших психологічних методів підтримки за умови, що вони відповідають меті заняття, належать до меж його професійної компетентності, є безпечними для учня.

Водночас, якщо практичний психолог має також відповідну освіту та професійну кваліфікацію у сфері спеціальної освіти, він може надавати корекційно-розвиткові послуги відповідно до здобутої кваліфікації та в межах професійної компетентності.

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) надаються у формі занять фахівцями з числа педагогічних працівників, посади яких введено до штатного розпису закладу освіти, та/або додатково залученими фахівцями, які здобули вищу освіту ступеня бакалавра, спеціаліста або магістра за спеціальностями «Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)», «Корекційна освіта (за нозологіями)», «Дефектологія».

Фахівець, який проводить корекційно-розвиткові заняття з особами з особливими освітніми потребами, має володіти необхідними професійними знаннями та компетентностями відповідно до змісту послуги та індивідуальних потреб учня. Зокрема, це передбачає знання закономірностей психічного та фізичного розвитку осіб з різними особливостями розвитку та особливими освітніми потребами (труднощами), змісту відповідних корекційно-розвиткових програм, спеціальних методик і технологій, необхідних для роботи з відповідною категорією (типом) особливих освітніх потреб (труднощів), зокрема методик розвитку зорового та/або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, соціально-комунікативних, соціально-побутових і творчих навичок, навичок саморегуляції та саморозвитку. Фахівець має вміти визначати актуальний рівень розвитку та індивідуальні потреби учня, добирати й застосовувати відповідні методики та технології, створювати умови для розвитку його самостійності, життєво важливих компетентностей, соціальної реабілітації та інтеграції, а також оцінювати результативність проведеної роботи.

Водночас корекційна спрямованість освітнього процесу учнів з особливими освітніми потребами не обмежується проведенням індивідуальних та групових корекційно-розвиткових занять. Вона також передбачає здійснення корекційної роботи під час вивчення навчальних предметів (інтегрованих курсів), зокрема шляхом адаптації навчального матеріалу, застосування відповідних методів, прийомів і способів навчання з урахуванням індивідуальних освітніх потреб та можливостей учня.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 (далі — Порядок № 88), визначають механізм використання субвенції, примірний перелік додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг), перелік фахівців, які можуть бути залучені до їх надання, порядок укладення цивільно-правових договорів, обліку та оплати наданих послуг.

Відповідно до Порядку № 88 кошти субвенції можуть спрямовуватися на оплату як додаткових психолого-педагогічних, так і корекційно-розвиткових занять (послуг). Отже, робота практичного психолога у формі індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних занять може фінансуватися за рахунок субвенції, якщо потреба в такій послугі визначена в установленому порядку, передбачена ППР, відповідає професійній компетентності фахівця та належно оформлена.

Якщо у висновку інклюзивно-ресурсного центру, складеному до 1 серпня 2026 року, зазначено потребу в заняттях із практичним психологом або використано узагальнену назву заняття без розмежування виду послуги, команда супроводу під час розроблення чи перегляду ППР конкретизує мету, зміст, форму та виконавця послуги з урахуванням рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру, потреб учня і вимог чинного законодавства.

Якщо мета і зміст такої роботи належать до професійної компетентності практичного психолога, послуга визначається як психолого-педагогічна.

Найменування послуги, визначене в ППР з урахуванням рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру, має бути послідовно відображене в розкладі, цивільно-правовому договорі, журналі обліку та акті приймання проведених (наданих) занять (послуг).

У зв'язку з цим під час підготовки до нового навчального року рекомендується забезпечити належне інформування керівників закладів освіти, педагогічних працівників, фахівців та батьків дітей з особливими освітніми потребами щодо відмінностей між психолого-педагогічними та корекційно-розвитковими послугами, форм їх надання, вимог до фахівців, які можуть їх забезпечувати, та можливостей їх фінансування.

Облік проведення (надання) психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг)

З 2025/2026 навчального року запроваджено обов'язкове ведення журналу обліку проведення (надання) психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг) (далі — журнал).

Журнал ведеться за формою, визначеною додатком 3-1 до Порядку № 88.

Звертаємо увагу, що починаючи з 2026/2027 навчального року (з 1 жовтня 2026 року), облік проведення (надання) психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг) має здійснюватися в електронній формі з використанням АС «ІРЦ».

В АС «ІРЦ» відображатиметься повна інформація про учня, необхідна для обліку та контролю надання послуг дитині, зокрема відомості про заклад освіти, у якому навчається дитина, інклюзивно-ресурсний центр, який здійснює її супровід, ППР, перелік психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, а також фахівців, які їх надають.

Важливою складовою обліку є підтвердження батьками (іншими законними представниками) факту отримання учнем психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять (послуг).

Починаючи з 2026/2027 навчального року, таке підтвердження може здійснюватися в електронній формі — із використанням АС ІРЦ.

У разі відсутності технічної можливості у батьків (інших законних представників) здійснити підтвердження в електронній формі заклад освіти забезпечує можливість підтвердження факту отримання послуг у паперовій формі. Для цього відповідний журнал може бути роздрукований з АС «ІРЦ», після чого батьки (інші законні представники) засвідчують факт отримання дитиною відповідних послуг у паперовій формі.

Такий підхід дає змогу поєднати цифровий облік надання послуг із доступним для всіх батьків механізмом їх підтвердження, не допускаючи обмеження права дитини на отримання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг через відсутність у батьків технічної можливості користуватися електронною системою.

З метою забезпечення належного переходу до електронної форми обліку з 1 вересня 2026 року передбачається пілотне впровадження відповідного функціоналу АС «ІРЦ». У цей період ДНУ «Інститут освітньої аналітики» забезпечуватиме технічний супровід процесу, підтримку користувачів та, за потреби, доопрацювання функціоналу з урахуванням результатів його практичного застосування. З 1 жовтня 2026 року ведення журналу в електронній формі з використанням АС «ІРЦ» стане обов'язковим.

Для забезпечення впровадження зазначених змін МОН спільно з ДНУ «Інститут освітньої аналітики» здійснює роботу з оновлення нормативного та технічного забезпечення відповідних процедур і підготовки до впровадження відповідного функціоналу АС «ІРЦ».

Також планується проведення окремого вебінару «АС ІРЦ: освітній маршрут дитини» у межах всеукраїнської серії онлайн-вебінарів, під час якого буде представлено новий функціонал АС «ІРЦ» та особливості його використання.

План вебінарів для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів та педагогічних працівників закладів освіти щодо організації інклюзивного навчання, а також форми реєстрації за посиланням:

<https://drive.google.com/file/d/1SK9KpGn6ouVFNg3lknKhkd9creiU9xfV/view?usp=sharing>

Оцінювання результатів навчання

У 2026/2027 навчальному році оцінювання результатів навчання учнів 1–9 класів здійснюється відповідно до Системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 04 травня 2026 року № 722, з урахуванням рекомендацій щодо

оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2026 року № 1427.

Педагогічні працівники мають академічну свободу у виборі методів та інструментів оцінювання з урахуванням специфіки навчального предмета (інтегрованого курсу), особливостей організації освітнього процесу та освітніх потреб учнів.

Оцінювання результатів навчання учнів з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до загальних вимог законодавства у сфері освіти з урахуванням їхніх індивідуальних освітніх потреб. Важливим орієнтиром для організації оцінювання є індивідуальна програма розвитку (ІПР), у якій визначається необхідність застосування адаптації та/або модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів).

Залежно від того, як учень опановує зміст відповідного навчального предмета (інтегрованого курсу) для оцінювання результатів навчання учнів/учениць з особливими освітніми потребами можуть застосовуватися такі підходи:

- оцінювання за загальними критеріями — якщо учень опановує зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) без адаптації чи модифікації;

- оцінювання за загальними критеріями з адаптацією процедури та умов оцінювання — якщо застосовується адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу), оскільки очікувані результати навчання при цьому не змінюються;

- оцінювання відповідно до індивідуальних навчальних цілей та очікуваних результатів навчання — якщо застосовується модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу).

Такі цілі та результати визначаються для учня індивідуально та конкретизуються у додатку 4 до Порядку.

Звертаємо увагу, що до одного учня з особливими освітніми потребами можуть застосовуватися різні підходи до оцінювання результатів навчання з різних навчальних предметів (інтегрованих курсів) залежно від особливостей опанування змісту кожного з них. Наприклад, з одного навчального предмета учень може опановувати матеріал без адаптацій чи модифікацій і оцінюватися за загальними критеріями, з інших — потребувати адаптації змісту та процедури оцінювання або модифікації програми з оцінюванням відповідно до індивідуальних цілей і очікуваних результатів навчання.

У разі застосування адаптації змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) очікувані результати навчання не змінюються. Учень має досягти результатів навчання, визначених відповідним державним стандартом освіти та конкретизованих в освітній програмі закладу освіти. Водночас з урахуванням його особливих освітніх потреб можуть адаптуватися методи і способи

навчання, рівень складності завдань, а також умови та процедура проведення оцінювання.

Оцінювання результатів навчання в такому разі здійснюється за загальними критеріями оцінювання. За потреби адаптуються спосіб подання завдань та інструкцій, форма відповіді, тривалість і послідовність виконання завдань, умови проведення оцінювання, використання допоміжних засобів та інші необхідні елементи процедури оцінювання відповідно до індивідуальних освітніх потреб учня.

У разі застосування модифікації змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) відповідно до індивідуальних освітніх потреб учня змінюються зміст навчання, обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання. У такому разі для учня визначаються індивідуальні навчальні цілі та очікувані результати навчання, які конкретизуються у додатку 4 до Порядку.

Отже, підхід до оцінювання учня з особливими освітніми потребами визначається індивідуально, з урахуванням його освітніх потреб та особливостей опанування кожного навчального предмета. Відповідні рішення щодо адаптації або модифікації змісту навчання та підходів до оцінювання мають бути відображені в ППР і конкретизовані для кожного навчального предмета (інтегрованого курсу) за формою згідно з додатком 4 до Порядку.

Детальні рекомендації щодо оцінювання учнів з ООП наведено в посібнику за посиланням:

<https://drive.google.com/file/d/15F1o1dMVXT6qG0df46MPbjhJxQxcnGhz/view?usp=sharing>

Щодо документів про загальну середню освіту для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами

З 1 вересня 2026 року набирає чинності наказ Міністерства освіти і науки України від 14 листопада 2025 року № 1503, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 4 грудня 2025 року за № 1820/45226, яким внесено зміни до наказу Міністерства освіти і науки України від 16 жовтня 2018 року № 1109 «Про деякі питання документів про загальну середню освіту», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 листопада 2018 року за № 1279/32731 (далі – Наказ МОН № 1109).

Зазначеними змінами скасовано окремі зразки документів про загальну середню освіту для осіб з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями інтелектуального розвитку, а саме: свідоцтво про здобуття базової середньої освіти, додаток до свідоцтва про здобуття базової середньої освіти, довідку про закінчення повного курсу навчання.

Відтепер для таких здобувачів освіти використовуються загальні зразки документів про загальну середню освіту.

Водночас у додатках до свідоцтва про здобуття базової середньої освіти та свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти передбачено відображення інформації про модифікацію змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) відповідно до індивідуальних навчальних цілей здобувача освіти. Назви таких навчальних предметів (інтегрованих курсів) позначаються у додатку символом «*».

Таким чином, починаючи з 2026/2027 навчального року, здобувачі освіти з особливими освітніми потребами, зумовленими інтелектуальними труднощами, отримуватимуть документи про загальну середню освіту єдиного зразка.

Запровадження єдиного зразка документів про освіту усуває формальні та адміністративні бар'єри для продовження навчання та забезпечує рівний доступ до здобуття повної загальної середньої і професійної освіти.

Звертаємо увагу, що зміни поширюються на здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, зокрема зумовленими інтелектуальними труднощами, які навчаються в інклюзивних або спеціальних класах закладів загальної середньої освіти, а також у спеціальних закладах загальної середньої освіти.

Рекомендуємо керівникам закладів освіти та органам управління освітою врахувати зазначені зміни під час планування та формування замовлень на виготовлення документів про освіту, а також забезпечити правильне формування замовлень на пластикові картки документів про освіту та додатки до них, починаючи з 2026/2027 навчального року.

Щодо плану вебінарів

Принагідно інформуємо, що з метою забезпечення якісного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах оновлення нормативно-правової бази, Міністерством освіти і науки України запускається всеукраїнська серія практичних онлайн-вебінарів щодо організації навчання дітей з особливими освітніми потребами (вересень-листопад 2026 року).

Цей навчальний інтенсив розроблений для фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, керівників закладів освіти, вчителів, вихователів та асистентів вчителя. Програма вебінарів збалансована та поєднує нормативно-правові роз'яснення для цифрової та методичної трансформації ІРЦ, а також готові практичні інструменти й технології для педагогічних працівників. Ознайомитись із планом, тематикою вебінарів та спікерами можна за посиланням: <https://drive.google.com/file/d/1SK9KpGn6ouVFNg3lknKhkd9creiU9xfV/view?usp=sharing>

Також для підвищення компетентностей, необхідних для професійної діяльності щодо застосування МКФ в освітньому процесі педагога та фахівці ІРЦ можуть скористатися навчальним курсом "Як застосовувати Міжнародну класифікацію функціонування (МКФ) у сфері освіти" на платформі EdEra (<https://cutt.ly/xt1s0tkF>).

Цей курс створено для педагогів закладів освіти та фахівців ІРЦ, які працюють із дітьми з особливими освітніми потребами та прагнуть змінити фокус: від формального опису порушень до усвідомленого планування підтримки. Курс допоможе опанувати методологію МКФ, навчитися застосовувати її в діяльності членів команди психолого-педагогічного супроводу та під час складання індивідуальної програми розвитку.
